

Департамент освіти і науки
Вінницької обласної державної адміністрації
Департамент освіти і науки Вінницької міської ради
Національна академія педагогічних наук України;
Комунальний заклад вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
Комунальний заклад вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти»
Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти»
Національної академії педагогічних наук України
Національний університет фізичного виховання і спорту України
Інститут психології Німецького університету спорту Кельну, м. Кельн, Німеччина
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Аріельський Університет, м. Аріель, Ізраїль
Криворізький державний педагогічний університет
Державний університет фізичного виховання і спорту, м. Кишинів, Молдова
Ленкоранський державний університет, м. Ленкорань, Азербайджан
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
Комунальний вищий навчальний заклад Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
Київський національний університет технологій та дизайну
Київський університет імені Бориса Грінченка
Бердянський державний педагогічний університет
Вище професійне училище № 42 м. Погребище
Стебницька загальноосвітня школа I-III ступенів № 18
Дрогобицької міської ради Львівської області
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Європейська асоціація науки і освіти, м. Берлін, Федеративна республіка Німеччина

ПАЙДЕЯ В ДЗЕРКАЛІ ЄВРОПОЦЕНТРИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ УКРАЇНСЬКОГО КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

МАТЕРІАЛИ

**МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ПРИСВЯЧЕНОЇ 97-Й РІЧНИЦІ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
МІШЕЛЯ ФУКО**

16–17 березня 2023 року

**PAIDEIA IN THE MIRROR OF EUROCENTRIC TRANSFORMATIONS
OF THE UKRAINIAN CULTURAL AND EDUCATIONAL SPACE
materials of the International scientific and practical conference
dedicated to the 97th anniversary of
Michel Foucault's birth**

March 16–17, 2023

Вінниця – Київ 2023

УДК 37+1+796+612+31+572+004+005
П 12

Пайдея в дзеркалі європоцентричних трансформацій українського культурно-освітнього простору: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. присвяч. 97-й річниці з дня народження Мішеля Фуко (16–17 берез. 2023р.) / Комунал. закл. вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», Комунал. закл. вищої освіти «Вінницька академія неперервної освіти», Держ. закл. вищої освіти «Університет менеджменту освіти» Нац. акад. пед. наук України; за заг. ред.: В. М. Федорця, Ю. Г. Паламарчук, О. В. Клочко, Т. Р. Браніцької. Вінниця : Видавництво: ТОВ "Друк плюс" 2023. 252 с.

Paideia in the mirror of Eurocentric transformations of the Ukrainian cultural and educational space: materials of the Internation. science and practice conf. dedicate 97th anniversary of the birth of Michel Foucault (March 16–17, 2023) / Communal Higher Education Institution "Vinnytsia Humanities Pedagogical College", Public Higher Educational Establishment "Vinnytsia Academy of Continuing Education", State higher educational institution "University of educational management" National Acad. ped. Sciences of Ukraine; in general ed.: V. M. Fedorets, Yu. G. Palamarchuk, O. V. Klochko, T. R. Branitska. Vinnytsia: Publishing House, LLC "Druk Plus", 2023. 252 p.

У збірнику висвітлюється широкий спектр педагогічних, освітніх і філософських питань щодо рецепції і ціннісного переосмислення ідей давньогрецької культурно-освітньої системи пайдеї. Людиномірні ідеї пайдеї та її людинотворчий потенціал репрезентуються як концептуальні основи європоцентричних трансформацій української освіти й етично-ціннісні передумови її гуманізації і антропологізації. Розглянуто концептуальний спадок Мішеля Фуко як одного з класиків дослідження давньогрецької пайдеї.

Методологічний, етичний і ціннісний потенціали пайдеї розкривається в тезах доповідей за такими науково-дисциплінарними напрямками: педагогіка, філософія освіти, соціальна філософія, фізична культура і спорт, педагогічна психофізіологія, педагогіка здоров'я та формування безпечного і здорового освітнього середовища, цифрова педагогіка та цифрові технології і STEM-освіта, педагогічна антропологія, соціологія освіти, психологія, освітній менеджмент, спеціальна освіта та інклюзія. Важливим тематичним напрямом збірника матеріалів конференції є формування дискурсу Перемоги України та розвитку національної ідентичності, культури і патріотизму.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, методистам, вчителям, освітнім менеджерам, психологам, студентам, тренерам.

Рекомендовано до друку Вченою радою Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж» Протокол № 11 від 15 червня 2023 р.

ISBN 978-617-95332-4-2

і серед них чільне місце належить системі професійної орієнтації учнівської молоді. Важливість цієї ланки підготовки особистості до життя та майбутньої праці суттєво зросла в умовах реформування системи середньої освіти в Україні й надання їй профільної спрямованості. Адже запровадження профільного навчання у старшій школі певним чином змінює традиційне бачення процесу професійного самовизначення учнівської молоді [5]. Можемо висувати, що освіта завжди була особливою функцією суспільства й держави, спрямованою на формування й розвиток соціально значущих якостей кожної людини як члена суспільства й громадянина держави.

Список використаних джерел

1. Дворецька Г. В. Соціологія. Навчальний посібник. Вид. 2-ге, перероб. і доп. К. 2002. 472 с. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-67.html>
2. Державна національна програма «Освіта: Україна XXI століття». URL: <https://sites.google.com/site/smcprofil/materials/normative>
3. Изменение общества через изменение образования: иллюзия или реальность? Харьков : Изд-во НУА, 2015. 552 с.
4. Конвенція про професійну орієнтацію та професійну підготовку в галузі розвитку людських ресурсів №142 (ратифіковано Україною 3 травня 1979 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/993_057
5. Мельник О. В. Зміст, форми та методи профконсультаційної роботи зі старшокласниками в процесі профільного навчання. К.: «Мегапринт», 2008. 76 с.
6. Положення про професійну орієнтацію молоді, яка навчається (Наказ Міністерства освіти України, Міністерства у справах молоді і спорту України від 2 червня 1995 року №159/30/1526). URL: <https://www.slideshare.net/ssuser721be01/ss-86340990>
7. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. URL: <https://don.kyivcity.gov.ua/content/nova-ukrainska-shkola.html>

УДК373.2.015.31:172.15

СЕРЕДОВИЩЕ ВЕЛИКОГО МІСТА ЯК ГАРМОНІЗУЮЧИЙ РЕСУРС ВИХОВАННЯ ГРОМАДЯНИНА

Гончаренко Алла Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, Київський університет імені Бориса Грінченка

Анотація. Розкривається актуальність ознайомлення дітей з Києвом, як основа виховання поваги до культурних цінностей українського народу, його історико-культурного надбання і традицій. Особливості столиці розглядаються як умова повноцінного буття дошкільників та становлення їх як активних учасників і творців міста.

Ключові слова: діти дошкільного віку, кияни, соціокультурні особливості, національно-патріотичне виховання

Abstract. The relevance of children's familiarization with Kyiv is revealed, as a basis for fostering respect for the cultural values of the Ukrainian people, their historical and cultural heritage and traditions. The peculiarities of the capital are considered as a condition for the full life of preschoolers and their formation as active participants and creators of the city.

Keywords: children of preschool age, Kyivans, sociocultural features, national and patriotic education

Актуальність проблеми. З-поміж засад державної політики у сфері освіти та принципів освітньої діяльності виокремлюємо «...виховання патріотизму, поваги до культурних цінностей Українського народу, його історико-культурного надбання і традицій» [1]. Суголосна й Стратегія національно-патріотичного виховання (2019), яка має розгортатися в різних напрямках, сферах, задіюючи механізми й на місцевому рівні. Розглядаємо цю позицію як ознайомлення дитини дошкільного віку зі своїм рідним містом – з Києвом. У дошкільному дитинстві закладаються ті ціннісні основи ставлення до свого, рідного, які стають підґрунтям формування патріотизму у найвищому його прояві.

Актуальність проблеми обумовлювалася протиріччями: наявність унікальних історичних, природничо-кліматичних, соціокультурних особливостей столиці та ситуативне їх використання у педагогічній роботі вихователя закладу дошкільної освіти; усвідомлення педагогами потреби у долученні дитини-киянина до історії, традицій міста та стихійність чи уривчастість добору регіонального змісту; періодичність застосування регіонального матеріалу та відсутність у педагогічній роботі цілісного й систематизованого комплексного змісту. Таким чином, стихійно досягнутий рівень обізнаності дітей з рідним містом, розуміння його проблем та посильні внески у покращення життя носять фрагментарний характер.

Базовий компонент дошкільної освіти (Стандарт дошкільної освіти) декларує соціально-громадянську компетентність як здатність дитини дошкільного віку до прояву соціальних почуттів, любові до Батьківщини, готовності до посильної участі в соціальних подіях, що спрямовані на покращення спільного життя (Освітній напрям «Дитина в соціумі») [2]. Звужуючи напрями національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку та з міркувань врахування регіональних особливостей, визначаємо *за мету* наукового дослідження залучення до освітнього процесу соціокультурних, природних особливостей столиці задля забезпечення умов для підтримки гармонійного повноцінного буття дошкільників, виховання любові та почуття причетності до життя рідного міста. Серед завдань завбачували пробудження інтересу дітей до самобутньої культури столиці, прилучення до її духовних джерел, закладення основ соціально та патріотично відповідальної особистості.

Суголосними були висновки опитування педагогів і батьків щодо виховання киянина у дошкільному дитинстві. Однак дещо різнилися погляди щодо проблем у просторі столиці та можливість виокремити такі, де були б посильними внески дітей. Обізнаність батьків щодо змінності міського простору та його покращення для життя виявилася вищою на 20 %, аніж у педагогів.

В основі ідеальної моделі лежить принцип родинності. Цей принцип у дослідженні розглядається як інтеграція індивідуального, родинного й суспільного на регіональному ґрунті. Реалізація змісту буде успішною за умови взаємного й спільного цілеспрямованого інтересу педагогів та батьків.

Дослідження надає пріоритет могутньому впливу практичних, ігрових методів і відсуває вбік словесні, як менш ефективні. Орієнтувалися на те, що дошкільна педагогіка – не педагогіка слова, а – педагогіка дії [4]. Навчання носило непрямий, невиражений характер, де вирішальним є безпосередня діяльність дитини. Наголошуємо на поєднанні почуттєвих переживань та дійово-поведінкових реакцій дитини, домінує орієнтир на підтримку співробітництва, розвиток дитячих форм життєдіяльності. Акцент зроблено на підсилення у дітей мотивації до пізнання, підтримання їхніх сил та культивування натхнення й задоволення від новизни, завбачуваного результату, докладених зусиль.

Застосовувався й орієнтир на ознайомлення дітей зі способами творення соціокультурного ландшафту столиці – через власний приклад. Покладалися на могутній природний механізм дошкільника – наслідування, через який дитина пізнає світ Києва. Орієнтир не стільки на знання дитини, скільки на її буття: розвиток і виховання вмілого, самостійного, життєво компетентного киянина[3].

Завершення цілісного дослідження надасть дошкільній освіті столиці пріоритету, відобразить її здобутки, задовольнить потреби прогресивного столичного педагога і батьків та буде корисною для маленького киянина.

Список використаних джерел

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. *Голос України*. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22.
2. Базовий компонент дошкільної освіти. URL: <https://ezavdnz.mcfr.ua/867838>
3. Гончаренко А. На часі – регіональні програми. *Дошкільне виховання*. 2018. № 12. С. 2-4.
Максимова О. О. Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям : навчальний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. 175 с.

УДК 378:37.011.3-051:5

АКТУАЛІЗАЦІЯ МЕТОДОЛОГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПАЙДЕЇ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН

Гріньова Марина Вікторівна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член Національної академії педагогічних наук України, ректор Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка;

Гріньов Роман Станіславович – кандидат фізико-математичних наук, доцент, Аріельський Університет, Аріель, Ізраїль;

Анотація. У статті аналізуються шляхи інтегративного застосування давньогрецької культурно-освітньої системи пайдеї та педагогіки серця І. А. Зязюна з метою вдосконалення методології та практик викладання природничих дисциплін, а також для розвитку педагогічної майстерності. Актуалізується використання концепту фронеzisу як способу інтелектуалізації та аксіологізації вчителя та освітнього процесу.

Ключові слова: природничі дисципліни, пайдея, фронеzis, педагогіка добра, методологія, вчитель, педагогічна майстерність, методологія

Abstract. The article examines the ways of integrative application of the ancient Greek cultural-educational system "paideia" and the pedagogy of the heart by I. A. Zyazyun with the aim of improving the methodology and teaching practices of natural sciences, as well as for the development of pedagogical expertise. The use of the concept of "phronesis" is actualized as a means of intellectualization and axiolization of the teacher and the educational process.

Keywords: natural sciences, paideia, phronesis, pedagogy of goodness, methodology, teacher, pedagogical expertise, methodology

Актуальність проблеми. У системі «Нової української школи» ефективно викладання природничих дисциплін [5] визначає формування природничих компетентностей. Природничі дисципліни є також визначальними у формуванні сучасного наукового світогляду. Вони розкривають цілісну картину світу, що включає глибоке й технологічно орієнтоване розуміння фізичних, хімічних,

ЗМІСТ

Передмова.....	3
Світлина Мішеля Фуко.....	6
РОЗДІЛ I. Людинотворчий потенціал пайдеї в педагогічній теорії і практиці.....	7
1. Semerikov Serhiy O. (Семеріков С.О.) – Paideia in ukraine:a Critical examination of Eurocentric influences.....	7
2. Branitska T. R., Logutina N. V. (Браніцька Т.Р., Логутіна Н.В.) – The impact of distance learning on the educational process in higher schools of Ukraine.....	15
3. Гаращук О. В., Куценко В. І. – Якісна освіта як інвестування у формування інтелектуального потенціалу та людського капіталу: шляхи зростання	17
4. Гельбак А. М. – Формування професійно важливих якостей майбутніх поліцейських в традиціях пайдеї.....	19
5. Глебова Н. – Середовищні впливи на професійне самовизначення старшокласників.....	22
6. Гончаренко А. М. – Середовище великого міста як гармонізуючий ресурс виховання громадянина.....	24
7. Гріньова М. В., Гріньов Р. С. – Актуалізація методологічного потенціалу пайдеї в процесі викладання природничих дисциплін.....	26
8. Каплінський В. В., Дамзін О. В., Тетерук Р. О. – Особливості загальнопедагогічної підготовки здобувачів вищої освіти заочної форми навчання, спрямованої на особистісно-професійне становлення майбутнього педагога.....	29
9. Мхитарян О. Д. – Формування духовного світу учня-читача як відображення дитиноцентричних ідей педагогіки-пайдеї.....	31
10. Нагаєв В., Новікова В., Чалий І. Нагаєва Г. – Формування стратегії самоуправління самостійною роботою студентів в умовах дистанційного навчання.....	34
11. Нежданова Л. І. – Формування громадянської школярів компетентності засобами предметів мовно-літературної освітньої галузі (на прикладі повісті Івана Франка «Захар Беркут»).....	40
12. Сагіна Н. О. – Актуальні аспекти інтеграції українських дітей-біженців в швейцарські школи.....	49
13. Сіданіч І. Л. – Методологічне осмислення шляхів використання феномену софрасюне в процесі професійної підготовки викладачів предметів духовно-морального спрямування.....	52
14. Тарасенко Г. С. – Формування в сучасної людини екологічного світогляду на засадах античного принципу калокагатії в контексті ідей пайдеї	54
15. Плохута І. С. – Етапи, мета, види навчальних занять для розвитку діагностувальної компетентності у майбутніх докторів філософії.....	57
16. Фарамарзов Азер Суратулла Оглі – Використання людиномірних ідей пайдеї для розвитку позитивної мотивації до вивчення англійської мови.....	60